

Κατηγορία: Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις

Σχολεία του Δάσους

Εργαλειοθήκη
Επιτυχημένες Μαθησιακές
Πρακτικές για την Ευημερία
Όλων των Παιδιών

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΒΑΣΙΣΜΕΝΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ
ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΧΑΜΗΛΩΝ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΩΡΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ
ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

EDUCAÇÃO, CIÊNCIA
E INOVAÇÃO

Red Barnet, MHPSS Collaborative

Ευχαριστίες

Συντάκτες του παρόντος εγγράφου και εταίροι του έργου είναι οι εξής:

Πανεπιστήμιο του Deusto, Ισπανία (Συντονιστής του Έργου)

ΚΜΟΡ – Κέντρο Κοινωνικής Δράσης και Καινοτομίας, Ελλάδα

Υπουργείο Παιδείας, Επιστημών και Καινοτομίας, Πορτογαλία

CESIE, Ιταλία

Πανεπιστήμιο του Δουβλίνου, Ιρλανδία

Red Barnet, MHPSS Collaborative, Δανία

Πανεπιστήμιο του Πόρτο, Πορτογαλία

Πανεπιστήμιο της Μάλτας, Μάλτα

Ευρωπαϊκή Ένωση Γονέων, Βέλγιο

Πανεπιστήμιο του Ελσίνκι, Φινλανδία

Πανεπιστήμιο του Νιουκάσλ Απόν Τάιν (Newcastle Upon Tyne), Ηνωμένο Βασίλειο

Η παρούσα εργασία διατίθεται με άδεια χρήσης Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY-NC-SA 4.0).

Ημερομηνία δημοσίευσης: 2024

Οι εικόνες χρησιμοποιήθηκαν με άδεια από το Shutterstock.com.

Το έργο αυτό χρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα Έρευνας και Καινοτομίας «Ορίζοντας Ευρώπη» της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο της Συμφωνίας Επιχορήγησης αριθ. 101061288. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά του/των συντάκτη/-κτών και δεν αντικατοπτρίζουν κατ' ανάγκη εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Έρευνας. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο Ευρωπαϊκός Εκτελεστικός Οργανισμός Έρευνας μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι γι' αυτές.

Κατηγορία: Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις

Εισαγωγή

Η εργαλειοθήκη «Επιτυχημένες Μαθησιακές Πρακτικές για την Ευημερία Όλων των Παιδιών» είναι ένας πρακτικός πόρος που δείχνει πώς μπορούν να δημιουργηθούν επιτυχημένα μαθησιακά περιβάλλοντα στις τάξεις, τα σχολεία και τις κοινότητες. Βοηθά τους/τις εκπαιδευτικούς και τους/τις διευθυντές/-ντριες των σχολείων να αναπτύξουν αποτελεσματικούς χώρους μάθησης, οι οποίοι βελτιώνουν τις βασικές δεξιότητες, υποστηρίζουν τους/τις μαθητές/-τριες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες και αναπτύσσουν τις κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες των παιδιών. Η εργαλειοθήκη βασίζεται σε είκοσι (20) μελέτες περίπτωσης από εννέα (9) ευρωπαϊκές χώρες και παρουσιάζει πρακτικές στρατηγικές που έχουν εφαρμοστεί σε πραγματικά σχολεία.

Οι εν λόγω μελέτες περίπτωσης προέρχονται από σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε όλη την Ευρώπη που βοήθησαν με επιτυχία μαθητές/-τριες με χαμηλές επιδόσεις και απέτρεψαν την πρόωγη εγκατάλειψη του σχολείου. Η έρευνα διεξήχθη σε διάφορα σχολεία στην Πορτογαλία, την Ιρλανδία, τη Φινλανδία, τη Δανία, την Ισπανία, την Ελλάδα, την Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Μάλτα. Από αυτά τα σχολεία συγκεντρώσαμε συγκεκριμένες πρακτικές που βελτιώνουν τόσο την ακαδημαϊκή μάθηση όσο και την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη.

Η εργαλειοθήκη οργανώνεται γύρω από πέντε (5) βασικούς τομείς επιτυχημένων μαθησιακών περιβαλλόντων:

Παιδαγωγικές
Προσγγίσεις

Αλληλεπίδραση Εκπαιδευτικών
και Μαθητών/-τριών

Συνεργασία μεταξύ
Συνομηλίκων

Συνεργασία Σχολείου -
Οικογένειας - Κοινότητας

Ευημερία και Υποστήριξη

Αν και κάθε εργαλείο τοποθετείται σε έναν από τους παραπάνω τομείς, πολλά εργαλεία λειτουργούν σε πολλούς τομείς. Για παράδειγμα, οι «Διαδραστικές Ομάδες» όχι μόνο βοηθούν τους/τις μαθητές/-τριες να εργάζονται μαζί, αλλά επίσης δημιουργούν συνδέσεις με την κοινότητα, ενισχύουν την ευημερία και βελτιώνουν τα ακαδημαϊκά αποτελέσματα.

Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό ότι τα πιο επιτυχημένα σχολεία χρησιμοποιούν πολλά εργαλεία ταυτόχρονα. Παρά το γεγονός ότι κάθε εργαλείο μπορεί να βοηθήσει από μόνο του, τα καλύτερα αποτελέσματα προκύπτουν από την αξιοποίηση και των πέντε (5) τομέων σε ολόκληρο το σχολείο. Σας συμβουλεύουμε να εξετάσετε τα τρέχοντα δυνατά σημεία και τους τομείς βελτίωσης του σχολείου σας για να μπορέσετε να επιλέξετε τα πιο χρήσιμα εργαλεία για την περίπτωσή σας.

Η παρούσα εργαλειοθήκη είναι διαθέσιμη ως διαδικτυακή πλατφόρμα σε επτά (7) γλώσσες: ισπανικά, πορτογαλικά, αγγλικά, φινλανδικά, μαλτέζικα, ελληνικά και ιταλικά. Όλα τα εργαλεία έχουν δοκιμαστεί προσεκτικά και έχουν αναπτυχθεί μέσω διαλογικής συνδημιουργίας με σχεδόν 1.000 συμμετέχοντες/-χουσες στο έργο SCIREARLY, μεταξύ των οποίων προσωπικό σχολείων, μαθητές/-τριες, οικογένειες και μέλη της κοινότητας.

Μοιραζόμαστε επιτυχημένες πρακτικές από διαφορετικά μαθησιακά περιβάλλοντα με προσιτό τρόπο και εργαζόμαστε για τη δημιουργία σχολείων όπου όλα τα παιδιά μπορούν να ευδοκιμήσουν ανεξάρτητα από το υπόβαθρό τους.

Γλωσσάριο

Η ενότητα του γλωσσάριου είναι απαραίτητη σε αυτή την εργαλειοθήκη για την παροχή σαφών ορισμών των βασικών όρων και εννοιών, ώστε να διασφαλιστεί ότι όλοι/-λες οι χρήστες/-στριες, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών, των διευθυντών/-ντριών σχολείων, των εμπειρογνωμόνων εκπαίδευσης, των φορέων χάραξης πολιτικής και των μελών της κοινότητας, μπορούν να κατανοήσουν πλήρως και να εφαρμόσουν αποτελεσματικά τις επιτυχημένες πρακτικές διδασκαλίας και μάθησης. Αυτή η ενότητα συμβάλλει στην κάλυψη τυχόν κενών στην ορολογία, καθώς και στη συνεπή κατανόηση διευκολύνοντας την εφαρμογή τεκμηριωμένων στρατηγικών και τη βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων των μαθητών/-τριών.

Διαλογική Διδασκαλία και Μάθηση

Η διαλογική διδασκαλία και μάθηση δίνει έμφαση στον διάλογο ως το πρωταρχικό μέσο για την επίτευξη κατανόησης, μάθησης και ανάπτυξης. Μια διαλογική προσέγγιση στη διδασκαλία και τη μάθηση στοχεύει στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος στο οποίο όλοι/-λες οι μαθητές/-τριες, οι εκπαιδευτικοί και άλλα μέλη της κοινότητας συμμετέχουν ενεργά σε έναν ουσιαστικό και με σεβασμό διάλογο. Ακολουθούν ορισμένες από τις βασικές αρχές της Διαλογικής Διδασκαλίας και Μάθησης:

Διασφάλιση ότι η φωνή όλων εκτιμάται εξίσου και ότι όλοι/-λες έχουν την ευκαιρία να συνεισφέρουν στον διάλογο. Αυτό ενθαρρύνει τις διαφορετικές απόψεις και βεβαιώνει ότι όλες οι φωνές ακούγονται.

Αναγνώριση και εκτίμηση του πολιτισμικού υπόβαθρου και των εμπειριών όλων των μαθητών/-τριών και των εκπαιδευτικών. Αυτό συμβάλλει στη δημιουργία ενός μαθησιακού περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς και με μεγαλύτερη κατανόηση.

Οι διαλογικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ μαθητών/-τριών, εκπαιδευτικών-μαθητών/-τριών και εντός της κοινότητας είναι προσανατολισμένες προς τον μετασχηματισμό του κοινωνικοπολιτισμικού πλαισίου και δημιουργούν βέλτιστες συνθήκες για μάθηση και ανάπτυξη.

Συνδημιουργία νοήματος και κατανόησης μέσω του διαλόγου μεταξύ μαθητών/-τριών και εκπαιδευτικών. Αυτή η συνεργατική διαδικασία συμβάλλει στην εμβάθυνση της κατανόησης και της διατήρησης των πληροφοριών.

Οικοδόμηση αισθήματος κοινότητας και αμοιβαίας υποστήριξης μεταξύ μαθητών/-τριών και εκπαιδευτικών. Η αρχή αυτή προάγει τη συνεργασία και τη συλλογική ευθύνη για τη μάθηση.

Σεβασμός και εκτίμηση των διαφορών μεταξύ μαθητών/-τριών και εκπαιδευτικών. Ο διάλογος θα πρέπει να γιορτάζει τη διαφορετικότητα και να τη χρησιμοποιεί ως πόρο μάθησης. Ενθαρρύνει την κριτική σκέψη και προτρέπει όλους/-λες να σκέφτονται σε βάθος και να αμφισβητούν τις παραδοχές.

Συναισθηματική Διάσταση

Αναγνωρίζει τη σημασία των ποιοτικών σχέσεων στη μάθηση. Οι επιτυχημένες πρακτικές δημιουργούν ένα υποστηρικτικό περιβάλλον στο οποίο οι μαθητές/-τριες και οι εκπαιδευτικοί αισθάνονται ασφαλείς, υποστηριζόμενοι/-νες και σίγουροι/-ρες ότι μπορούν να εκφράσουν τα συναισθήματα και τις εμπειρίες τους.

Αυθεντική Μάθηση

Διασφαλίζει ότι ο διάλογος και η μάθηση είναι συναφείς με τις εμπειρίες και τα πλαίσια της πραγματικής ζωής των μαθητών/-τριών και των εκπαιδευτικών. Αυτό καθιστά τη μάθηση πιο ουσιαστική και εφαρμόσιμη.

Διαγλωσσικότητα

Όταν ένα άτομο μιλάει σε μια γλώσσα, ενώ ένα άλλο άτομο απαντά σε μια άλλη.

Τάξεις Υποδοχής

Τάξεις στις οποίες τα παιδιά με άλλη μητρική γλώσσα φοιτούν σε ειδικές τάξεις όπου χρησιμοποιείται η διαγλωσσικότητα για να βοηθηθούν να μάθουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής - με σκοπό να εισέλθουν στη γενική εκπαίδευση, καθώς αποκτούν γλωσσική επάρκεια.

Σχολεία του Δάσους

Η πρακτική των Σχολείων του Δάσους στηρίζεται σε έξι (6) αρχές, οι οποίες είναι οι ακόλουθες:

1. Το Σχολείο του Δάσους είναι μια μακροπρόθεσμη διαδικασία τακτικών συνεδριών και όχι μεμονωμένων ή σπάνιων επισκέψεων· ο κύκλος του σχεδιασμού, της παρατήρησης, της προσαρμογής και της αναθεώρησης συνδέει κάθε συνεδρία.

2. Το Σχολείο του Δάσους πραγματοποιείται σε δάσος ή σε φυσικό περιβάλλον για να υποστηρίξει την ανάπτυξη μιας δια βίου σχέσης μεταξύ των μαθητών/-τριών και του φυσικού κόσμου.

3. Το Σχολείο του Δάσους χρησιμοποιεί μια σειρά από μαθητοκεντρικές διαδικασίες για να δημιουργήσει μια κοινότητα ύπαρξης, ανάπτυξης και μάθησης.

4. Το Σχολείο του Δάσους στοχεύει στην προώθηση της ολιστικής ανάπτυξης όλων των εμπλεκόμενων καλλιιεργώντας ανθεκτικούς/-κές, με αυτοπεποίθηση, ανεξάρτητους/-τες και δημιουργικούς/-κές μαθητές/-τριες.

5. Το Σχολείο του Δάσους προσφέρει στους/στις μαθητές/-τριες την ευκαιρία να αναλάβουν υποβοηθούμενοι/-νες κινδύνους που είναι κατάλληλοι για το περιβάλλον και για τους/τις ίδιους/-διες.

6. Το Σχολείο του Δάσους διευθύνεται από ειδικευμένους/-νες εκπαιδευτές/-τριες, οι οποίοι/-ες διατηρούν και αναπτύσσουν συνεχώς την επαγγελματική τους πρακτική. (FSA, n.d.a)

Το Σχολείο του Δάσους είναι μια ολοένα και πιο δημοφιλής πρακτική στο Ηνωμένο Βασίλειο σε όλη τη διάρκεια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, στα πλαίσια της προσχολικής ηλικίας, στα δημοτικά σχολεία, στα ειδικά σχολεία και στις εναλλακτικές παροχές (πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια) και έχει αρχίσει να αποκτά διεθνή εμβέλεια με την ανάπτυξη παρόμοιων μοντέλων στον Καναδά, την Αυστραλία, την Τουρκία, τη Νότια Κορέα, τη Μαλαισία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (Harris, 2022).

Μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε όλο το σχολείο εκ περιτροπής (πρόκειται για μια πιο χαλαρή εκδοχή των Forest Schools, καθώς οι συνεδρίες δεν είναι τόσο συχνές) ή ως παρέμβαση για στοχευμένες ομάδες. Οι συνεδρίες διαρκούν συνήθως μισή ημέρα (π.μ. ή μ.μ.), έχουν υψηλή αναλογία προσωπικού προς τους/τις μαθητές/-τριες, καθοδηγούνται από έναν/μία εκπαιδευτικό Επιπέδου 3 του Σχολείου του Δάσους και υποστηρίζονται από βοηθούς διδασκαλίας.

Οι έρευνες σχετικά με την πρακτική των Forest Schools ξεκίνησε τη δεκαετία του 2000, με τα περισσότερα άρθρα με αξιολόγηση από ομοτίμους/-μες να δημοσιεύονται τα τελευταία δέκα χρόνια (Harris, 2022). Σε μια πρόσφατη συστηματική ανασκόπηση, ο Harris (2022) εντόπισε βασικά θέματα που περιλαμβάνουν «έρευνες σχετικά με την ανάπτυξή τους, τη σχέση τους με τη διδασκαλία στην τάξη και το εθνικό πρόγραμμα σπουδών, τον αντίκτυπο στην ανάπτυξη των παιδιών και τη σχέση τους με το περιβάλλον και την περιβαλλοντική συμπεριφορά» (σελ. 1). Άλλες έρευνες έχουν καταδείξει τα οφέλη των Forest Schools στην κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών και των νέων (Roe and Aspinall, 2011· Coates and Pimlott-Wilson, 2019· Tiplady and Menter, 2021), στις ακαδημαϊκές επιδόσεις (McCree, Cutting and Sherwin, 2018· Coates and Pimlott-Wilson, 2019), στη σχολική φοίτηση (McCree, Cutting and Sherwin, 2018) και στη στάση και τις γνώσεις για το περιβάλλον (Ridgers, Knowles and Sayers, 2012· Turtle, Convery and Convery, 2015).

Επισκόπηση:

Το Σχολείο του Δάσους έχει ξεκινήσει να αναπτύσσεται στο Ηνωμένο Βασίλειο από το 1994, εμπνευσμένο από τα σκανδιναβικά μοντέλα εκπαίδευσης στην προσχολική ηλικία και τη ζωή στην ύπαιθρο και επηρεασμένο από παιδαγωγούς όπως οι Pestalozzi, Steiner, Froebel, Dewey, Isaacs, Montessori και MacMillan, καθώς και από ευρύτερα κινήματα μάθησης στην ύπαιθρο και περιπέτειας (Cree and McCree, 2012). Το Forest School Association (FSA) περιγράφει το Σχολείο του Δάσους ως εξής:

«Μια παιδοκεντρική διαδικασία εμπνευσμένης μάθησης, που προσφέρει ευκαιρίες για ολιστική ανάπτυξη μέσω τακτικών συνεδριών. Πρόκειται για ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα που ενθαρρύνει το παιχνίδι, την εξερεύνηση και την υποβοηθούμενη ανάληψη κινδύνων. Αναπτύσσει την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμηση μέσα από εμπνευσμένες από τους/τις μαθητές/-τριες πρακτικές εμπειρίες στο φυσικό περιβάλλον. Το Σχολείο του Δάσους έχει ένα αναπτυξιακό ήθος που μοιράζονται χιλιάδες εκπαιδευμένοι/-νες εκπαιδευτές/-τριες σε όλο τον κόσμο, οι οποίοι/-ες αναπτύσσουν συνεχώς τα μαθησιακά τους στυλ και τις δεξιότητές τους με σκοπό να στηρίξουν νέους/-ες και ευρηματικούς/-κές μαθητές/-τριες» (FSA, n.d.a).

Βήματα Υλοποίησης:

Προετοιμασία:

Οι εκπαιδευτές/-τριες του Forest School πρέπει να έχουν τουλάχιστον πιστοποιημένο Επίπεδο 3. Το FSA αναφέρει ότι:

«Το Επίπεδο 3 έχει σχεδιαστεί για να δώσει στον/στην εκπαιδευόμενο/-νη τα εφόδια για να γίνει Υπεύθυνος/-νη ενός Σχολείου του Δάσους, ικανός/-νή να δημιουργήσει και να διευθύνει ένα πρόγραμμα Forest School. Το Επίπεδο 3 καλύπτει τον τρόπο συντονισμού των ομάδων με μαθητοκεντρικό τρόπο και τον τρόπο βιώσιμης διαχείρισης του χώρου ενός Σχολείου Δάσους. Καλύπτει επίσης τις πρακτικές δεξιότητες που απαιτούνται από έναν/μία Υπεύθυνο/-νη Σχολείου του Δάσους. Γενικά, το πρόγραμμα αυτό έχει διάρκεια περίπου 180 ώρες και αντιστοιχεί σε 18 πιστωτικές μονάδες» (n.d.b).

Οι εκπαιδευτές/-τριες λαμβάνουν πιστοποίηση μέσω του FSA:

www.forestschoollassociation.org/forest-school-qualification/

Υλοποίηση:

Ο/Η Υπεύθυνος/-νη του Forest School σχεδιάζει, παρατηρεί και αναστοχάζεται για κάθε συνεδρία και για κάθε παιδί που συμμετέχει προσαρμόζοντας τις συνεδρίες ώστε να ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των παιδιών. Κάθε συνεδρία διαφέρει κατά περίπτωση, αλλά οι τυπικές δραστηριότητες περιλαμβάνουν παιχνίδια φαντασίας και άλλα παιχνίδια, εξερεύνηση της φύσης, αναρρίχηση και ισορροπία, δημιουργία φωλιών και κατασκευών, άναμμα φωτιάς και μαγείρεμα, δεξιότητες και γνώσεις επιβίωσης στο φυσικό περιβάλλον (bushcraft), όπως π.χ. πριόνισμα, ξυλογλυπτική, χρήση φυσικών υλικών για ζωγραφική και δημιουργία και χρόνο για χαλάρωση.

Οι αρχές του Σχολείου του Δάσους για καλές πρακτικές διερευνώνται περαιτέρω εδώ:

www.forestschoollassociation.org/full-principles-and-criteria-for-good-practice/

Παρακολούθηση και Αξιολόγηση:

Η χρήση μιας θεωρίας αλλαγής για τον προσδιορισμό των σταδίων αλλαγής που αναμένεται να επιφέρουν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματά τους μπορεί να αποδείξει ότι:

- τα παιδιά χρησιμοποιούν με αυτοπεποίθηση ένα ευρύ φάσμα επικοινωνίας και γλώσσας για να αναπτυχθούν και να επιτύχουν·
- τα παιδιά έχουν αυτοπεποίθηση και ενδιαφέρον για μάθηση (δια βίου δεξιότητες)·
- τα παιδιά παρουσιάζουν βελτίωση στην κοινωνική και συναισθηματική τους ευημερία·
- το Σχολείο του Δάσους αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του σχολικού προγράμματος σπουδών και της προσφοράς προς τους/τις μαθητές/-τριες.

Για περισσότερες πληροφορίες για τα σχολεία και άλλες δομές σχετικά με το Forest School (συμπεριλαμβανομένων πρακτικών οδηγιών, μέτρησης αντικτύπου με τη χρήση της θεωρίας της αλλαγής και παραδειγμάτων μελετών περίπτωσης), μπορείτε να διαβάσετε τα εξής:

www.scotswoodgarden.org.uk/images/documents/NU_Forest_Schools_AW_RESUPPLY_LOW_RES_SPREADS.pdf

www.ncl.ac.uk/media/wwwnclacuk/cflat/files/theory-based-methodology.pdf

Παραδείγματα και Μελέτες Περίπτωσης:

Το Carlton Grange είναι ένα μεγάλο δημοτικό σχολείο με 469 παιδιά (47% κορίτσια και 53% αγόρια) ηλικίας 2 έως 11 ετών. Βρίσκεται σε μια περιοχή σοβαρής οικονομικής αποστέρησης στη βορειοανατολική Αγγλία (κατατάσσεται στο 1% των πιο υποβαθμισμένων περιοχών της Αγγλίας). Το σχολείο εξυπηρετεί έναν πολύ ποικιλόμορφο πληθυσμό που αποτελείται από ένα ευρύ φάσμα εθνοτικών, θρησκευτικών και πολιτισμικών καταβολών· περίπου το 90% των παιδιών μιλούν αγγλικά ως πρόσθετη γλώσσα, ενώ στο σχολείο ομιλούνται περίπου 28 γλώσσες (οι πιο συχνές είναι η βεγγαλική, η ρουμανική, η αγγλική, η τσεχική και η σλοβακική). Το 26% των παιδιών έχουν αναγνωρισμένες Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες και Αναπηρίες (Special Educational Needs and Disabilities-SEND). Όλοι/-λες οι μαθητές/-τριες έχουν ευκαιρίες για μάθηση στην ύπαιθρο και τα τελευταία τρία χρόνια, το σχολείο έχει αναπτύξει ένα Forest School στον χώρο του με εκπαιδευμένους/-νες επαγγελματίες που παρέχουν υπηρεσίες τόσο για το σύνολο του σχολείου όσο και για στοχευμένες παρεμβάσεις. Στο Carlton Grange, το Forest School υλοποιείται με τα τμήματα των πρώτων τάξεων σε όλο το σχολείο εκ περιτροπής (πρόκειται για μια πιο χαλαρή εκδοχή, καθώς οι συνεδρίες δεν είναι τόσο συχνές) και ως παρέμβαση για στοχευμένες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων δύο ομάδων αυτοεκτίμησης και της ομάδας Διεθνών Αφίξεων (τακτικές εβδομαδιαίες συνεδρίες). Το Carlton Grange θεωρεί ότι η παροχή τέτοιων ευκαιριών είναι το κλειδί για την εμπλοκή των παιδιών στη δια βίου μάθηση και ότι μέσω τέτοιων ευκαιριών τα παιδιά παρακινούνται εσωτερικά να αναπτύξουν βασικές δεξιότητες. Σκεπτόμενη το Forest School, η διευθύντρια έκανε το εξής σχόλιο:

«Είμαι πραγματικά ενθουσιασμένη με την εξέλιξή του...όλα όσα ελπίζαμε ότι θα ήταν...ασφαλώς τα βγάζει έξω, ασφαλώς αναπτύσσει τη γλώσσα τους, ασφαλώς αναπτύσσει τις εμπειρίες τους και την αυτοεκτίμησή τους, διότι όλα αυτά τα πράγματα λειτουργούν ταυτόχρονα για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη ενός παιδιού ως ατόμου».

Το δημοτικό σχολείο Carlton Grange έχει αναπτύξει μια περιοχή του σχολικού γηπέδου με δέντρα σε χώρο του Forest School, ο οποίος περιλαμβάνει τώρα μια περιοχή για άναμμα φωτιάς, πολλά χαλαρά μέρη με κορμούς, κλαδιά και κλαριά διαφόρων μεγεθών, μια περιοχή για σκάψιμο, σταθερούς κορμούς και ένα χαλαρωμένο σχοινί στο έδαφος για ισορροπία, μια αιώρα, μια περιοχή για «μαγικά» φίλτρα και μια κουζίνα εξωτερικού χώρου. Ο χώρος περιλαμβάνει επίσης μια έκταση για καλλιέργεια και μια λίμνη άγριας ζωής.

[Εικόνα 1: επιλογή φωτογραφιών από τον χώρο του Forest School του Δημοτικού Σχολείου Carlton Grange]

Τα παιδιά και το προσωπικό του σχολείου περιγράφουν πόσο πολύ απολαμβάνουν τα πρώτα το Forest School και πόσο ανυπομονούν για τις συνεδρίες. Το προσωπικό πιστεύει ότι τα παιδιά ωφελούνται από ένα λιγότερο δομημένο περιβάλλον στο Forest School, καθώς έχουν περισσότερες ευκαιρίες να κατευθύνουν τη μάθησή τους, περισσότερη ευελιξία στην επικοινωνία με τους άλλους, ενώ δεν υπάρχουν «σωστές ή λάθος απαντήσεις», γεγονός που μειώνει την πίεση που νιώθουν ορισμένα παιδιά στην τάξη. Το προσωπικό του σχολείου εκτιμά τον ρόλο που διαδραματίζει το Forest School στο να βοηθήσει τα παιδιά της ομάδας Διεθνών Αφίξεων να εγκατασταθούν στο σχολείο και πόσο αποτελεσματικό μπορεί να είναι στο να διευκολύνει τα παιδιά να αναπτύξουν σχέσεις με το προσωπικό και τα παιδιά, καθώς και να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση για να αλληλεπιδράσουν με τους άλλους τόσο στο Forest School όσο και στην τάξη. Το προσωπικό του σχολείου αναγνωρίζει τα οφέλη της υποστήριξης των παιδιών να αναλαμβάνουν κινδύνους στο Σχολείο Δάσους, είτε πρόκειται για σωματικούς είτε για συναισθηματικούς κινδύνους. Όπως αναφέρει το προσωπικό του σχολείου, το Forest School βοηθάει τα παιδιά να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους στην αγγλική γλώσσα, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό για τα παιδιά της ομάδας Διεθνών Αφίξεων που τα περισσότερα από αυτά δεν γνωρίζουν καθόλου ή γνωρίζουν πολύ λίγα αγγλικά. Η διευθύντρια θεωρεί ότι τα προηγούμενα χρόνια, το σχολείο επικεντρώθηκε περισσότερο στην αγγλική γλώσσα και τα μαθηματικά, ενώ ήταν πολύ απρόθυμο στην ιδέα να χάσουν τα παιδιά χρόνο διδασκαλίας από τα μαθήματα αυτά. Ωστόσο, είναι πλέον πεπεισμένη για τα οφέλη βιωματικών ευκαιριών όπως το Forest School και κατανοεί ότι ο χρόνος που αφιερώνεται στην εξερεύνηση του κόσμου ενισχύει τη μάθηση μέσα στην τάξη. Το σχολείο διαπιστώνει ότι, παρόλο που τα παιδιά περνούν τώρα λίγο λιγότερο χρόνο στην εστιασμένη διδασκαλία της γλώσσας και της αριθμητικής, «μαθαίνουν περισσότερα, σίγουρα εξίσου πολλά, αν όχι περισσότερα».

Το Carlton Grange αναγνώρισε τη χρηματοδότηση ως σημαντική πρόκληση για την υλοποίηση του Forest School. Αυτή περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την ανάπτυξη ενός χώρου για το εν λόγω Σχολείο (ή εναλλακτικά την πρόσβαση σε εξωτερικό χώρο) και την αγορά εξοπλισμού, τη χρηματοδότηση υψηλών αναλογιών προσωπικού και κατάλληλης κατάρτισης και επαγγελματικής ανάπτυξης, την υγεία και ασφάλεια και το κόστος ασφάλισης. Η υποχρηματοδότηση της εκπαίδευσης στην Αγγλία θεωρείται από τα σχολεία ως μια συνεχής δυσκολία. Όπως ανέφερε το Carlton Grange, ένας μεγαλύτερος αριθμός παιδιών θα επωφελούνταν από τις εβδομαδιαίες συνεδρίες, αλλά η χρηματοδότηση αποτελεί εμπόδιο στην επέκταση της παροχής. Άλλες προκλήσεις ήταν οι πιέσεις που ασκούνται στα σχολεία από την επιθεώρηση Ofsted του Ηνωμένου Βασιλείου (Office for Standards in Education Children's Services and Skills) και η ανάγκη αιτιολόγησης των αποκλίσεων από το εθνικό πρόγραμμα σπουδών. Επιπλέον, ορισμένοι γονείς εξέφρασαν ανησυχίες σχετικά με το κρύο και την υγρασία, αν και το σχολείο δήλωσε ότι αυτό είναι συνήθως μια βραχυπρόθεσμη ανησυχία και ότι οι γονείς συνήθως πείθονται μόλις δουν πόσο πολύ απολαμβάνουν τα παιδιά τους τις συνεδρίες και ότι τα φροντίζουν επαρκώς με κατάλληλο εξωτερικό ρουχισμό και υποδήματα (που παρέχονται από το σχολείο). Όπως και σε άλλους τομείς της πρακτικής, το σχολείο θεωρεί ότι οι συνεχείς σχέσεις με τις οικογένειες και η ανοικτή επικοινωνία είναι τα σημαντικότερα στοιχεία.

Οφέλη:

Το Forest School χρειάζεται επενδύσεις για την ανάπτυξη ενός χώρου και την κατάρτιση προσωπικού για την παροχή της υπηρεσίας, με ειδική εμπειρογνωσία στις μελέτες υπαίθριων χώρων, την υγεία και την ασφάλεια, καθώς και την παιδαγωγική προσέγγιση που καθοδηγείται από τους/τις μαθητές/-τριες και διαφέρει από τη συνήθη διδακτική πρακτική στα σχολεία του Ηνωμένου Βασιλείου (πέρα από την Πρώιμη Σχολική Εκπαίδευση). Το Carlton Grange έλαβε υποστήριξη από ένα τοπικό δίκτυο Σχολείων του Δάσους, το οποίο παρείχε σχετική εκπαίδευση και επαγγελματική ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης πρακτικής, παιδαγωγικής και ερευνητικής υποστήριξης. Ο διορισμός του κατάλληλου προσωπικού που είναι παθιασμένο με την ύπαιθρο και την υποστήριξη της ολιστικής ανάπτυξης των παιδιών είναι το ζητούμενο, ενώ το Carlton Grange έχει ήδη διορίσει έναν/μία υπεύθυνο για το Forest School στο σχολείο. Το ωρολόγιο πρόγραμμα είναι εξίσου σημαντικό για να διασφαλιστεί ότι οι συνεδρίες είναι συχνές, μακροχρόνιες και ότι διατηρείται υψηλή αναλογία προσωπικού και παιδιών.

Το προσωπικό ανέφερε ότι τα παιδιά ωφελούνται από ένα λιγότερο δομημένο περιβάλλον στο Forest School, διότι έχουν περισσότερες ευκαιρίες να κατευθύνουν τα ίδια τη μάθησή τους, μεγαλύτερη ευελιξία στην επικοινωνία με τους άλλους, ενώ δεν υπάρχουν «σωστές ή λάθος απαντήσεις», γεγονός που μειώνει τις πιέσεις που μερικά παιδιά αισθάνονται μέσα στην τάξη.

«Ευκαιρίες να συνεργαστούν και να δουλέψουν μαζί σε ένα πρακτικό θέμα και όχι σε κάτι που πρέπει είτε να διαβάσουν είτε να γράψουν. Νομίζω ότι είναι πραγματικά πολύτιμο, επειδή όλες αυτές οι δεξιότητες που μαθαίνουν από αυτό, μπορούν να αναπτυχθούν σε αυτό που χρειάζονται». (Διευθύντρια)

Τα σχολεία είναι σε θέση να δώσουν συγκεκριμένα παραδείγματα στα οποία πιστεύουν ότι το Forest School διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην τόνωση της αυτοπεποίθησης των παιδιών δίνοντάς τους τη δυνατότητα να αλληλεπιδρούν και να μιλούν με τους συνομηλίκους τους, καθώς και στη γλωσσική τους ανάπτυξη:

«Το παιδί Γ ξεκίνησε τις συνεδρίες και δεν αλληλεπιδρούσε με τα άλλα παιδιά. Μέσα σε ένα τετράμηνο, άρχισε να αναπτύσσει σχέσεις με τους άλλους στη συνεδρία. Κατά τη διάρκεια του επόμενου τετράμηνου, αισθάνθηκε πιο άνετα και πλέον συζητάει με αυτοπεποίθηση μέσα στην ομάδα. Επίσης, παίζει καλά τόσο ανεξάρτητα όσο και με τους άλλους στην ομάδα». (Εκπαιδευτικός της ομάδας Διεθνών Αφίξεων)

«Δεν μπορώ να τονίσω πόσο πολύ (το Forest School) ενισχύει τη γλωσσική τους ανάπτυξη, γιατί υπάρχουν τόσα πολλά που προκύπτουν από αυτό...όταν μιλάς για διαφορετικά φύλλα, τα ονόματα διαφορετικών φύλλων, τα ονόματα διαφορετικών δέντρων, τα ονόματα των ξηρών καρπών, των μούρων, δημιουργούνται πολλά περισσότερα με φυσικό τρόπο απ' ό,τι στην τάξη...απλώς έχει περισσότερο νόημα γι' αυτά και... τα βοηθά να αναπτύξουν αυτές τις δεξιότητες σε διάφορους τομείς...όλα λειτουργούν μαζί, ίσως χωρίς τόσο έντονη εστίαση, τα παιδιά μαζεύουν τα πράγματα μόνα τους και το απολαμβάνουν πραγματικά και, όπως όλοι γνωρίζουμε, αν τα παιδιά είναι ευτυχισμένα, τότε είναι πιο ικανά να προσλαμβάνουν πράγματα και να τα θυμούνται». (Διευθύντρια)

Συμβουλές Επιτυχίας:

Να είστε ξεκάθαροι/-ρες σχετικά με το τι θέλετε να πετύχετε και για ποια παιδιά.

Η απόφαση για την απομάκρυνση από το υποχρεωτικό πρόγραμμα σπουδών πρέπει να δικαιολογείται και για τον λόγο αυτό, είναι απαραίτητο ένα ισχυρό όραμα της ηγεσίας με μια σαφώς διατυπωμένη και τεκμηριωμένη αιτιολογία.

Μην χρησιμοποιείτε τη συμμετοχή στο Forest School ως επιβράβευση ή ως τιμωρία.

Συμπεριλάβετε την ελευθερία καθώς και μια ορισμένη δομή στις συνεδρίες.

Δώστε προτεραιότητα στην οικοδόμηση σχέσεων μεταξύ προσωπικού και παιδιών και μεταξύ των παιδιών με την πάροδο του χρόνου.

Οι μεγαλύτερες σε διάρκεια συνεδρίες έχουν μεγαλύτερο αντίκτυπο και επιτρέπουν την εμβύθιση στο μαθησιακό περιβάλλον.

Ενθαρρύνετε υψηλή αναλογία προσωπικού προς τα παιδιά για αύξηση του αντίκτυπου.

Επιλέξτε προσεκτικά τον χώρο σας δίνοντας ευκαιρίες για τρέξιμο, αναρρίχηση, παιχνίδι και επαφή με τη φύση.

Πρόσθετοι Πόροι:

<https://forestschoollassociation.org/what-is-forest-school/>

<https://forestschoollassociation.org/forest-school-qualification/>

Coates, J. K. & Pimlott-Wilson, H. (2019). Learning while playing: Children's Forest School experiences in the UK. *British Educational Research Journal*, 45(1), 21-40.

Crabtree, B.F. and Miller, W.L. (1999). 'Using codes and code manuals: a template organising style of interpretation', in B.F. Crabtree and W.L. Miller, (eds.), *Doing Qualitative Research*, 2nd edition. Newbury Park, California: Sage.

Cree, J. and McCree, M. (2012). 'A brief history of the roots of Forest School in the UK', *Horizons*, 60 (Winter).

Harris (2022) Forest School. *CABI Reviews*, <https://doi.org/10.1079/cabireviews202217041>

McCree, M. Cutting, R. & Sherwin, D. (2018). The hare and the tortoise go to Forest School: Taking the scenic route to academic attainment via emotional wellbeing outdoors. *Early Child Development and Care*, 188(7), 980-996.

Ridgers, N. D., Knowles, Z. R. & Sayers, J. (2012). Encouraging play in the natural environment: A child-focused case study of Forest School. *Children's Geographies*, 10(1), 49-65.

Roe, J. & Aspinall, P. (2011). The restorative outcomes of forest school and conventional school in young people with good and poor behaviour. *Urban Forestry & Urban Greening*, 10, 205-212.

Tiplady LSE, Menter H. (2021). Forest School for wellbeing: an environment in which young people can 'take what they need'. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 21 (2,) 99-114.

Turtle, C., Convery, I. & Convery, K. (2015). Forest School and environmental attitudes: A case study of children aged 8-11 years. *Cogent Education*, 2:1100103.

Συμπέρασμα:

Το Forest School είναι αποτελεσματικό στην εμπλοκή των παιδιών, στην ανάπτυξη σχέσεων και στην υποστήριξη της κοινωνικής και συναισθηματικής ανάπτυξης που επιτρέπει στα παιδιά να συμμετέχουν στη μάθηση.

Η παιδαγωγική του Forest School που καθοδηγείται από τους/τις μαθητές/-τριες και η εμβύθιση στον φυσικό κόσμο κινητοποιεί εσωτερικά τη γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών και ενισχύει τον γραμματισμό εντός και εκτός της τάξης.

Η κατανόηση των προκλήσεων και των δυνατών σημείων σε μια σχολική κοινότητα και η οικοδόμηση υποστηρικτικών σχέσεων με τους γονείς και τις οικογένειες δίνει τη δυνατότητα στα παιδιά να αξιοποιούν αυτά τα δυνατά σημεία, να συμμετέχουν στην εκπαίδευση και να πετυχαίνουν. Η συνολική υποστήριξη του παιδιού και της ανάπτυξής του είναι μείζονος σημασίας.

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΒΑΣΙΣΜΕΝΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ
ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΧΑΜΗΛΩΝ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΩΡΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ
ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Red Barnet, MHPSS Collaborative

Το έργο αυτό χρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα Έρευνας και Καινοτομίας «Ορίζοντας Ευρώπη» της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο της Συμφωνίας Επιχορήγησης αριθ. 101061288. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά του/των συντάκτη/-κτών και δεν αντικατοπτρίζουν κατ' ανάγκη εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Έρευνας. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο Ευρωπαϊκός Εκτελεστικός Οργανισμός Έρευνας μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι γι' αυτές.